

LOS SIETE CASOS GRAMATICALES DEL TIBETANO

Gramática esencial del tibetano.

En este libro podrás encontrar la gramática esencial del tibetano reflejada directamente a la gramática del castellano. En especial podrás estudiar los "casos", o también llamada en ocasiones "declinaciones", que existen en la lengua tibetana.

El objetivo de este libro es ayudar tanto a los hispano hablantes como a los tibetanos para poder acceder a un material como apoyo en el desarrollo de su estudio de la lengua de su interés.

ORIGEN DE LA LENGUA TIBETANA

La lengua tibetana pertenece a la familia de lenguas Sino-Tibetanas. La familia de lenguas Sino-Tibetana es la segunda familia con mayor número de hablantes (superado solo por la familia de lenguas Indo-Europea). Las lenguas Sino-Tibetanas con mayor número de hablantes nativos son las lenguas chinas (1200 millones), las lenguas Birmanas (33 millones) y las lenguas tibetanas (8 millones). La familia de lenguas Sino-Tibetanas se dividen básicamente en dos ramas: las lenguas Siníticas y las lenguas Tibeto-Birmanas. En esquema de la figura 1 se pueden observar algunas de las divisiones de esta familia de lenguas entre las que se pueden observar los dialectos más hablados dentro de las comunidades tibetanas.

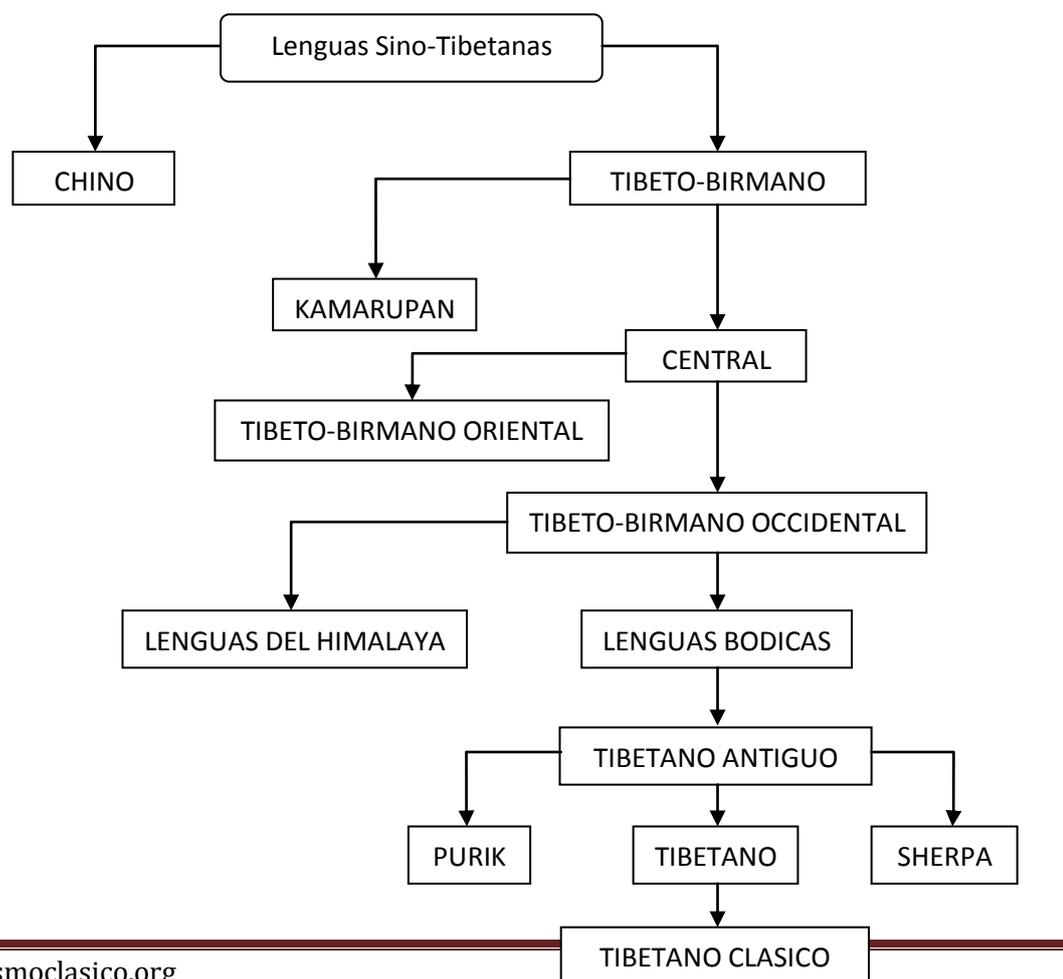

Figura 1. Esquema de las ramas de la familia de lenguas Sino-Tibetanas que llevan al Tibetano Clásico.

El denominado "tibetano antiguo" hace referencia al periodo desde la adopción de la escritura por el emperador tibetano Trisong Detsen a mediados del siglo VII hasta principios del siglo XI. Durante el reinado de Tride Tsongtsen (hijo menor del famoso rey Trisong Detsen) en el año 816 D.C. la literatura tibetana experimento una reforma para estandarizar el lenguaje y el vocabulario de las traducciones hechas de los textos indios y el resultado de esto es ahora conocido como "tibetano clásico". La fonología del tibetano antiguo y el tibetano clásico son iguales pero la gramática varía dependiendo de la época y lugar geográfico del autor. Debido al aislamiento de las regiones en el antiguo imperio del Tíbet, el tibetano clásico hablado genera muchos dialectos, aunque todos compartían la misma estructura gramática su forma de hablar era ligeramente diferente, entre estos dialectos los más comunes son divididos de acuerdo a tres regiones principales del imperio Tibetano y se conocen como Ü-Tsang (tibetano de Lhasa o central), Amdo (Tibetano de la región norte), Khampa (Tibetano de la región oriental). Con la invasión por parte de China y el exilio de los tibetanos a países

como India, Nepal, Bután, se estandarizó la forma de hablar dando origen a lo que hoy se conoce como el "lenguaje tibetano estándar de Lhasa", este es una derivación del lenguaje utilizado en la región central de Tíbet.

Es importante saber que dentro del lenguaje tibetano existen diferentes tipos de lenguaje, existe el denominado "Tibetano hablado (ཁ་སྐད།)" que es diferente del "Tibetano literario (ཡིག་སྐད།)". El primero es de uso diario y generalizado en cualquier conversación coloquial entre tibetanos, el segundo es considerado más prestigioso y es común entre los académicos o en conversaciones con personas importantes. Además existe el "Tibetano del Dharma (ཚཱ་སྐད།)", este es el lenguaje usado para la filosofía y la religión. El tibetano literario y el tibetano del Dharma tienen la misma gramática solo que el segundo tiene un lenguaje técnico especializado para la filosofía.

Además existe dentro del tibetano diferentes registros de acuerdo al nivel de cortesía. Básicamente existe un "Tibetano honorífico (ཞེ་སྐད།)" y un "Tibetano coloquial (སྐད་དགུས་མ།)". El primero se caracteriza por el uso de expresiones honoríficas para la segunda y tercera

persona, esto se expresa a través de pronombres, verbos y auxiliares.

Historia del nacimiento del Tibetano Antiguo

El origen del idioma tibetano escrito y el inicio de la historia del Tíbet se encuentran estrechamente relacionados. Los primeros registros que existen sobre la historia de Tíbet están entre los años 575 y 600 D.C., en esa época existían dos reinos principales en la actual región de Tíbet, el reino de Yarlung al sur del actual Tíbet en el valle frente a la cordillera del Himalaya y el reino de Shang Shung en la parte oriental del actual Tíbet al noroeste del reino de Yarlung, alrededor del año 600 D.C. el reino de Shang Shung es derrotado por el reino de Yarlung y este es el inicio del primer imperio tibetano, en el 618 D.C. a la edad de trece años el rey Songzen Gampo asciende al trono de Yarlung, este rey es considerado por todos los tibetanos incluyendo a Su Santidad el XIV Dalai Lama como una manifestación del Bodisattva Chenresig quien fue un discípulo de Buda Shakyamuni.

Con el ascenso al trono de Songzen Gampo y la unificación del imperio se expandió el dominio sobre tierras más lejanas, con la finalidad de incrementar la influencia de su imperio el rey Songzen Gampo decidió casarse con una princesa de China, en ese momento

China era gobernado por la dinastía Tang, por esta situación entraron en contacto por vez primera los tibetanos y los chinos, para la recién formada dinastía Tang el enorme ejercito del imperio tibetano era un gran riesgo, les veían como barbaros que asaltaban sus pueblos saqueando y robando, por estos motivos acordaron que el rey Songzen Gampo tomase por esposa una princesa de su dinastía a manera de tributo y símbolo de amistad entre ambos imperios.

Dentro de los registros históricos de la dinastía Tang se habla de unas tribus que vivían en la frontera entre Tíbet y China conocidos por el nombre de Aza, durante el verano del 635 D.C. estas tribus fueron derrotadas y ambos imperios estuvieron en contacto directo, por lo tanto el imperio tibetano envió una delegación a Chang'an que era la capital de la dinastía Tang y que luego se convertiría en una de las ciudades más grandes del mundo para su época conocida con el nombre de Xi'an, la delegación exigía a la dinastía Tang ofrecer una princesa como esposa para el rey Songzen Gampo, en caso de negarse a la petición serian enviadas 50.000 tropas tibetanas para asesinar al emperador Taizong y conseguir la princesa, la dinastía Tang al no ver al imperio tibetano como un peligro real se negó a dar la princesa.

El imperio tibetano entonces comenzó a conquistar gradualmente los pueblos alrededor de la frontera de ambos imperios incitando a las tribus a sublevarse contra la dinastía Tang, esto continuo hasta que en 638 D.C. el imperio tibetano sufrió su primera derrota pero curiosamente después de esta derrota la dinastía Tang accedió a enviar la princesa junto a cinco mil onzas de oro y otros regalos, en el 640 D.C. un ministro del imperio tibetano llegó a la capital del imperio Tang para llevar a la princesa a Tíbet junto con una estatua de Buda Shakyamuni muy famosa conocida con el nombre de Yokang.

El emperador Songzen Gampo tuvo cinco esposas, la esposa tibetana fue famosa por tener el hijo que fue sucesor del imperio pero la esposa de China y la esposa Nepalí fueron famosas por traer dos estatuas de Buda que fueron ubicadas en dos templos que se construyeron en aquel momento llamados Ramoche y Yokang, estos fueron los primeros templos budistas de Tíbet.

En el año 433 D.C. el rey Lha Totori había traído el primer texto de filosofía budista a Tíbet, pero con el emperador Songzen Gampo y la llegada de la tecnología del papel probablemente por sus contactos con la dinastía Tang, en un intento por expandir el imperio y además por su gran afición a los textos de filosofía budista decide enviar a

uno de sus más eminentes ministros Thonmi Sambhota, considerado una emanación del Bodisattva Manjushri, junto a otros quince jóvenes tibetanos a una región al norte del imperio llamada Khotan, allí estudió lingüística con el Pandita Devavidhayasinha y el Brahmin Lipikara, esta región se ubica en el actual territorio de Kashmir y en aquel momento existía una gran influencia de la cultura india en este lugar.

A su retorno Thonmi Sambhota escribió al menos ocho tratados de gramática sobre la lengua tibetana pero hoy en día solo se conservan dos, “Los 30 versos” (སྐུམ་ཅུ་བཤ) y “Distinciones gramáticas” (རྟགས་འདུག), además enseñó todos los conocimientos adquiridos al emperador Sogzen Gampo y durante un retiro de cuatro años hicieron traducciones de varios textos sobre filosofía budista incluyendo el texto que habían regalado al rey Lha Totori y un compendio conocido como “Los veintiún Sutras y Tantras de Avalokiteshvara” (སྐུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་མདོ་རྒྱུད་ཉི་ལུ་ཅ་གཅིག). Además de todo esto desarrollo un nuevo alfabeto de 30 consonantes y 4 vocales basado en el Devanagari, un sistema de escritura utilizado en idiomas modernos y antiguos de la India como el sanscrito, hindi o nepalí. Este nuevo alfabeto se presenta en la siguiente tabla y sirvió

como origen de nuevos tipos de escritura posteriormente como por ejemplo el sistema de escritura de Bután.

	Sonido Simple	Tono Alto Sale Aire	Tono Bajo Sale aire	Sonido Nasal	
Sonidos con la lengua en la parte posterior (Gutural)	ཀ་	ཁ་	ག་	ང་	1 ^{era} Serie
Sonidos con la lengua en el paladar (Palatal)	ཅ་	ཆ་	ཇ་	ཉ་	2 ^{da} Serie
Sonidos con la lengua en la parte frontal (Dental)	ཏ་	ཐ་	ད་	ན་	3 ^{era} Serie
Sonidos con los labios (Labial)	བ་	ཕ་	པ་	མ་	4 ^{ta} Serie
Sonidos con los dientes (Dental)	ཚ་	ཛ་	ར་	ལ་	5 ^{ta} Serie
Sonidos bajos	འ་	ཨ་	ཨ་	ཡ་	6 ^{ta} Serie
Sonidos altos	ར་	ལ་	ཤ་	ས་	7 ^{ma} Serie
Sonidos altos	ཏ་	ཙ་			8 ^{va} Serie
Vocales	ཨི་	ཨུ་	ཨེ་	ཨོ་	Vocales

Tabla 1. Consonantes y vocales de la lengua escrita tibetana.

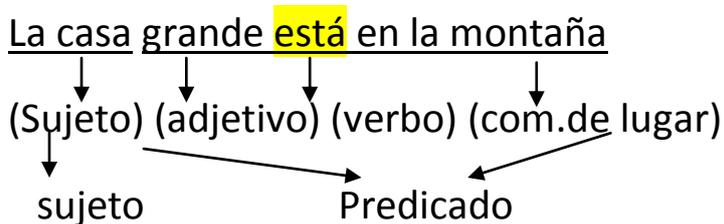
¿Cómo se compone una oración en tibetano?

¿Qué es una oración?

Podemos definir la oración como una unidad de comunicación que posee sentido completo, independencia sintáctica y termina en pausa o punto. Llamamos sujeto a la persona, animal o cosa que realiza la acción del verbo o de quien se dice algo. Llamamos predicado a lo que se dice del sujeto. Es decir una oración es una estructura donde encontramos un sujeto y su predicado donde se expresa una idea.

Ejemplo de oración en español:

s: sujeto/ p: predicado

Nota: La gramática española requiere del sujeto en primer lugar, luego el verbo y luego los complementos directos o indirectos (de tiempo, de lugar, etc.) pero en tibetano este minucioso orden cambia, por esta razón debemos siempre tener en cuenta que este orden variará.

Debemos aprender la gramática de manera correcta para poder leer adecuadamente en tibetano ya que este idioma no cuenta con espacio entre las palabras, es por ello que se recomienda memorizar las palabras y las marcas gramaticales para la comprensión correcta.

Ejemplo de oración en tibetano:

La oración en el idioma tibetano es diferente, lo que encontraremos primero será el sujeto, luego los complementos circunstanciales (de tiempo, lugar y de espacio) y al final de la oración encontraremos el verbo, ejemplo:

འང་པ་ཆེན་པོ་འདི་རི་ལ་འདུག།

↓ ↓ ↓ ↓ ↓

sujeto adjetivo pronombre demostrativo com. de lugar verbo

"la casa grande está en la montaña"

Vocabulario (del ejemplo)

འང་པ་ casa

ཆེན་པོ་ grande

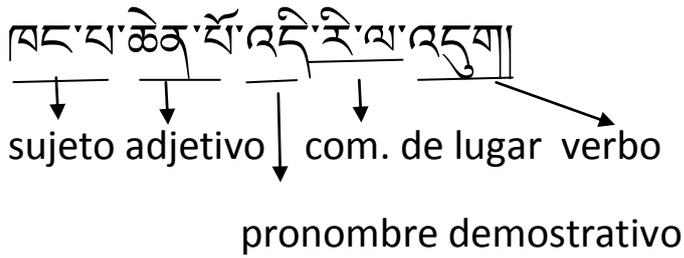
འདི་ esa

རི་ལ་ en la montaña, ལ་ preposición "en la"

འདུག། verbo "estar" en 3^{era} persona

Ahora veremos ejemplos de oraciones en tibetano, luego de verificar su significado en la lista de vocabulario situado al final de los ejemplos. Intente identificar la función gramatical de cada palabra de los ejemplos.

Ejemplo de ejercicio

Oraciones

1 ཁོང་གི་ཨ་མ་བདེ་པོ་རེད།

Realice la traducción: _____

2 ཁ་པར་བེད་སྒྲིག་གི་ཡོད།

Realice la traducción: _____

3 མོ་རང་གི་ཁང་པ་ཆེན་པོ་འདུག།

Realice la traducción: _____

4 ང་ནང་ལ་འགྲོ་གི་འདུག།

Realice la traducción: _____

5 བྱིད་རང་གིས་མོག་མོག་བྲ་གི་འདུག།

Realice la traducción: _____

6 བོང་བྲོམ་ལ་ཕེབས་ཀྱི་འདུག།

Realice la traducción: _____

7 བྱིད་རང་ལ་དྲན་གྱི་འདུག།

Realice la traducción: _____

8 ངས་ཡི་གེ་འབྲི་གི་ཡོད།

Realice la traducción: _____

9 ཁོང་གིས་ཇ་ཟོབ་གི་ཡོད།

Realice la traducción: _____

10 ཁོང་ཆེན་པོ་རེད།

Realice la traducción: _____

Vocabulario de los ejemplos

1 ཁོང་གི་ཨ་མ་ la madre de él

ཁོང་ él

ཨ་མ་ madre

བདེ་པོ་ bien

ཟེད་ está

Traducción de ejemplo 1: la madre del está bien

2 ཁ་པར་teléfono

བེད་སྤྱོད་ utilizar

ཡོད་ conjugación del presente de indicativo

Traducción de ejemplo 2: yo utilizo el teléfono

3 མི་རང་གི་ él, ella (la casa de ella)

ཁང་པ་ casa

ཆེན་པོ་ grande

འདུག། es

Traducción de ejemplo 3: la casa de ella es grande

4 ང་ yo

ནང་ལ་ a mi casa (a la casa)

འགྲོ་གི་འདུག། voy yendo (presente continuo)

Traducción de ejemplo 4: yo estoy yendo a mi casa

5 བྱིད་རང་གིས་ tú

མོག་མོག་ momo

བ་གི་ comer

འདུག། conjunción para el presenten continuo

Traducción de ejemplo 5: tú comes momo

6 ཁོང་ él

ཁྲིམ་ལ་ al súper mercado

ཕེབས་ཀྱི་ འདུག། va

Traducción de ejemplo 6: él va al supermercado

7 བྱིད་རང་ལ་ a ti

དྲན་གྱི་འདུག། te echo de menos (extrañar)

Traducción de ejemplo 7: te echo de menos

8 ངས་ yo

ཡི་གེ་ carta

འབྲི་གི་ཡོད། escribir (con la conjunción del presente del infinitivo)

Traducción de ejemplo 8: yo escribo una carta

9 ཁོང་གིས་ él

ཇ་ té

སྐོབ་གི་ཡོད། preparar (con la conjunción del presente del indicativo)

Ahora vamos a estudiar los casos gramaticales de la lengua tibetana, veremos cuantos son y cómo funcionan dentro de la gramática, intentaremos de igual manera hacer una comparación directa (recuerde que no en todos los casos es posible) con la estructura gramatical del español para hacer que el aprendizaje sea más didáctico y fácil.

Casos gramaticales de la lengua tibetana

En el tibetano existen varios casos gramaticales que son muy marcados dentro del idioma. Estos casos gramaticales nos ayudarán a distinguir el uso de cada palabra dentro de la oración si estamos aprendiendo a leer. Primero debemos aprender qué es un caso y cómo funciona.

¿Qué es un caso?

En lingüística moderna, caso es la asignación de un marcaje morfosintáctico a un elemento de la oración según el papel temático que desempeña en la predicación verbal. El caso gramatical es un tipo especial de rasgo gramatical asociado a la relación de un elemento predicativo, usualmente un verbo. En gramática tradicional el término caso sirve para denotar cada una de las diversas formas, según la flexión, de un núcleo de sintagma nominal (sustantivo, adjetivo o pronombre). En cada lengua el mismo caso marca sistemáticamente las mismas relaciones gramaticales.

En tibetano existen siete casos que son utilizados al comunicarse para poder distinguir la función de cada palabra dentro de la oración. De esta manera se podrá distinguir la función de cada parte de una oración. En tibetano la palabra caso es རྣམ་དབྱེ།

Esta palabra རྣམ་དབྱེ། literalmente significa: caso, división, separación, subdivisiones, algo expresado en significados, significado sin mezclar, distintas palabras, también distinción o división. En el castellano no utilizamos los casos tan marcados como en tibetano. Podemos decir que en el español encontramos casos sólo en los pronombres.

Intentaremos en todo momento buscar el equivalente directo (traducción literal) de la gramática tibetana en el español.

Los casos gramaticales en tibetano son:

1) རྣམ་དབྱེ་དང་པོ།	1) caso uno
2) རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པ།	2) caso dos
3) རྣམ་དབྱེ་གསུམ་པ།	3) caso tres
4) རྣམ་དབྱེ་བཞི་པ།	4) caso cuatro
5) རྣམ་དབྱེ་ལྔ་པ།	5) caso cinco
6) རྣམ་དབྱེ་དྲུག་པ།	6) caso seis
7) རྣམ་དབྱེ་བདུན་པ།	7) caso siete

1) རྣམ་དབྱེ་དང་པོ།

ང་ཚོའི་སྐད་ཆའི་ནང་། སློབ་གྲྭ། སློབ་ཁང་། བཀྲ་ཤིས། སློབ་ཕྱུག མེ་ཏོག
ས་ཚུ། ཟེར་བ་འདི་རྣམས་མིང་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། དོན་གྱི་ངོ་བོ་ཙམ་
སྟོན་པས། དེ་ལ་མིང་ཟེར་བ་རེད།

མ་ཟད། དེ་དག་ལ་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པའང་ཟེར་བ་རེད།
གང་ཡིན་སྟམ་ན། དཔེར་ན། སློབ་གྲྭ་ཟེར་བའི་མིང་དེས་སློབ་གྲྱའི་ངོ་བོ་
ཙམ་སྟོན་པ་མ་གཏོགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་པོ་དང་ཚུང་ཚུང་། སློབ་གྲྭ་ཡག་པོ་
དང་སྐྱུག་པོ་སོགས་བྱུང་པར་མི་སྟོན་པའི་མིང་ཡིན་ཅང་། དེ་ལ་རྣམ་དབྱེ་
དང་པོ་ཟེར་བ་རེད། རྣམ་དབྱེ་དང་པོའི་གོ་དོན་ནི། དོན་དའི་ངོ་བོ་ཙམ་
སྟོན་པ་མ་གཏོགས་བྱུང་པར་མི་སྟོན་པའི་མིང་ཞིག་ལ་རྣམ་དབྱེ་དང་པོ་
ངོ་བོ་ཙམ་སྟོན་པ་ཟེར་བ་རེད། རྣམ་དབྱེ་དང་པོའི་དཔེར་བརྗོད་ནི།
དེའ། ལྷག་ཚལ་སྐྱུ་གུ་ཞ་སྐྱུ། ཐིག་ཤིང་། འགྲིག་བསུབ། སྐམ། རྟག་པང། ས་
སྐྱུག་ཟེར་བ་སྟེར་རོ།

1) Caso uno

Cuando nosotros hablamos normalmente decimos palabras como: escuela, aula de clase, Tashi (nombre propio), estudiante, flor, lugar, etc. Todas estas palabras son nombres o sustantivos porque estos solo nos muestran de quien o de qué se está hablando en la oración. Entonces el primer caso solo nos muestra la definición de lo que se está hablando (lo que llamamos sustantivos en la gramática española). Se podría

distinguir como sustantivo porque podríamos agregar en el primer caso del tibetano todo tipo de adjetivos como por ejemplo:

La casa grande.

El coche pequeño.

Por ejemplo, podemos decir escuela buena o mala, también gracias a esto podemos ver las diferencias del sustantivo. Entonces podemos decir que el concepto del primer caso es aquel sustantivo que se muestra en la oración como hacedor de la acción de la que habla dicha oración.

En algunos libros de gramática podemos encontrar el caso llamado "caso nominativo". Este caso expresa fundamentalmente la función de sujeto y, en segundo lugar da un atributo a dicho sujeto. Podríamos decir que el primer caso del tibetano es el caso nominativo.

Nota: En este primer caso gramatical no encontraremos ninguna marca adicional en la palabra tibetana. Ya que en otros casos sí encontraremos otras palabras adicionales para marcar el caso correspondiente. Aunque en algunas ocasiones podríamos encontrar al sujeto con una marca muy significativa que remarca de manera muy visible que ese es el sujeto que realiza la acción

Ejemplo de sujeto muy marcado:

འོང་གིས་ཇ་ཐོབ་གི་ཡིད།
↓

Esta marca en si no contiene ningún significado, pero nos avisa que es él quien hace la acción, este tipo de marcas siempre la encontraremos en el "sujeto" a quien marca.

Otro ejemplo de sujeto muy marcado:

ངས་ཡི་གེ་འབྲི་གི་ཡིད།
↓

Esta ས་ no tiene en si ningún significado, pero nos recuerda que el "yo" es quien hace la acción ya que se encuentra exactamente después del pronombre, estas marcas van a variar en su escritura dependiendo del pronombre que se encuentra delante de ellas. Esta marca pertenece al tercer caso por ello lo explicaremos más adelante cuando corresponda.

Ejemplos del primer caso:

རི་མོ་འབྲི་སྐབས་ཐིག་ཤིང་གིས་ཚད་བརྒྱབ།

Cuando dibujo, borro con un borrador

འང་པ་ཆེན་པོ་འདུག།

La casa es grande

ནག་པང་ལ་ཞ་སྐྱུག་གིས་ཡི་གེ་འབྲི་འདུག།

En la pizarra escribo con tiza.

མོ་ར་སྐྱ་གི་ཡོད།

Yo rento coches.

ངས་རྒྱ་གར་ལ་འགོ་གི་ཡིན།

Me iré a India.

ངས་ཁ་ལག་བཟོ་གི་ཡོད།

Yo preparo la comida.

ཁོང་གིས་རྩན་པ་སྦྱོང་གི་འདུག།

Él da un regalo.

ཁོང་ཚོས་མོག་མོག་མངག་པ་རེད།

Ellos ordenaron momos. (Comida tibetana)

མོ་པར་བཏང་སོང་།

Ella tomó una foto.

ང་ལ་ཁོང་གིས་དྲི་བ་འདྲི་གི་ཡོད་རེད།

Él me pregunta.

Vocabulario

རི་མོ་ dibujo

འབྲི་སྐབས་ rayar

ཐིག་ཤིང་ borrador

ཚད་བཟུབ་ medir

ཁང་པ་ casa

ཆེན་པོ་ grande

འདུག་ ser(conjugado en 3^{era} persona del singular, presente directo)

ནག་པང་ pizarra negra

ལ་ preposición "a" (caso dos llamado latön)

ལ་སྐྱུག་ tiza

ཡི་གེ་ carta

འབྲི་ Verbo "escribir"

ང་ pronombre "yo"

མོ་ཏ་ coche

སླ་ alquilar

རྒྱ་གར་ India

འགྲོ་ verbo "ir"

ཁ་ལག་ comida

བཟོ་ verbo "preparar" "hacer"

ཁོང་ pronombre "él"

རྩན་པ་ regalo

སྤྲོད་ verbo "dar"

ཁོང་ཚོས་ pronombre "ellos"

མོག་མོག་ momo (comida tibetano llamada Dumplings)

མངག་ pedir (ordenar en un restaurante)

པར་ foto

བཏང་ verbalizador común "tomar una foto"

དྲི་བ་ pregunta

འདྲི་ verbo "preguntar"

Ejercicio: luego de memorizar el vocabulario y los verbos intente recrear las oraciones ya mencionadas

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

2) རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པ།

ང་ཚོའི་སྐད་ཆའི་ནང་། སློབ་གྲར་ཕྱིན། བླ་པ་ལ་བྲིས། བུ་འགོ།
 དེ་བུ་བཟུ། ཟེར་བ་འདི་རྣམས། རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན།
 སློབ་གྲ། བླ་པ་ང། བུ། དེ། ལྷ་བུ་འདི་རིགས་ལ་བྱ་ཡུལ་ཟེར་བ་རེད།
 ར་ ལ་ ཏུ་ ཏུ་ འདི་རྣམས་ལ་དོན་རེད། ལ་དོན་བདུན་ཡོད། ཕྱིན་པ།
 བྲིས་པ། འགོ་བ། བཟུ་བ། ལྷ་བུ་འདི་རིགས་ལ་བྱ་བ་ཟེར་བ་རེད།

མདོར་ན། བྱ་བའི་ཡུལ་སློབ་གྲ་ལ། བྱ་བ་འགོ་བ། ལ་དོན་ར་ཡིས་གཙོ་
 བོར་སྟོན་པས། དེ་ལ་རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པ་ལས་སུ་བྱ་བ་ཟེར་བ་རེད།

རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པའི་གོ་དོན་ནི། བྱ་བའི་ཡུལ་ལ་བྱ་བ་བྱས་པ་གཙོ་བོར་
 སྟོན་པའི་ལ་དོན་ཅན་གྱི་རྣམ་དབྱེ་ལ། གཉིས་པ་ལས་སུ་བྱ་བ་ཟེར་བ་རེད།

རྣམ་དབྱེ་གཉིས་པ → སུ ར ཏུ ཏུ བ ལ་ ཏུ

2) Caso dos

Normalmente cuando hablamos decimos frases como "ir a la escuela" "escribir en la pizarra" "ir a la casa" "mirar en el libro", todas estas frases pertenecen al segundo caso porque palabras como "escuela", "pizarra", "casa" hacen referencia a lugares, y este segundo caso está relacionado con lugares.

ཁོང་སློབ་གྲྭར་འགྲོ་གི་འདུག།

El va **a la** escuela

ངས་མཐའ་རུ་སྐྱུངས་གི་ཡིད།

Yo caigo **en** un hueco

ང་བོད་རུ་འགྲོ་གི་ཡིད།

Yo voy **a** Tíbet

ཁོང་གཡོན་ན་འཁྱེར་གྱི་འདུག།

El lanza **a** la izquierda

ང་གར་ལ་རྒྱག་གི་ཡིད།

Yo corro **al** este

ང་རྒྱབ་རུ་གཡུགས་གི་ཡིད།

Yo tiro **hacia** atrás

Vocabulario

གཡམས་ derecha

སུ་ latön

བརྟམས་ Verbo "mirar"

སློབ་གྲྭ་ escuela

ར་ latön

འགྲོ་ Verbo "ir"

མཐའ་ hueco

ཅུ་ latön

ལྷུངས་ Verbo "caer"

བོད་ Tíbet

དུ་ latön

གཞིན་ izquierda

ན་ latön

འཁྱེར་ Verbo "lanzar" o "cargar"

ཤར་ Este (dirección geográfica)

ལ་ latön

རྒྱལ་ Verbo "correr"

རྒྱབ་ atrás

དུ་ latön

གཡུགས་ Verbo "tirar"

Ejercicio: luego de memorizar el vocabulario y los verbos intente recrear las oraciones ya mencionadas

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____

3) རྣམ་དབྱེ་གསུམ་པ།

ང་ཚོ་ལྟ་སྐད་ཆའི་ནང་། ཁོང་གིས་བྲིས། བྲོད་ཀྱིས་སློབ། གཞན་གྱིས་ཉན་
 ང་ཡིས་བརྟམ། ཟེར་བ་འདི་རྣམས་རྣམ་དབྱེ་གསུང་པ་རེད། གང་ཡིན་
 ཞེ་ན། ཁོང་ བྲོད་ གཞན་ ང་ ལྟ་བུ་འདི་རིགས་ལ་བྱེད་པ་པོ་
 ཟེར་བ་རེད།

གིས་ ཀྱིས་ བྱིས་ རིས་ ཡིས་ འདི་རྣམས་བྱེད་སྒྲུའི་ཚོག་པ་དང་
 རེད། བྲིས་ སློབ་ ཉན་ བརྟམ་ མཐོང་ ལྟ་བུ་འདི་རིགས་ལ་
 བྱ་བ་ཟེར་བ་རེད།

མདོན་ན། བྱ་བ་བྲིས་པ་དེའི་བྱེད་པ་པོ་ཁོང་ཡིན་པ་གིས་ཞེས་པའི་ཚོག་
 བྲོད་ཀྱིས་གཙོ་བོར་སློབ་པས། དེ་ལ་རྣམ་དབྱེ་གསུམ་པ་བྱེད་སྒྲུ་ཟེར་བ་
 རེད།

ལྷན་གྱི་རྣམ་དབྱེ་ལ། གསུམ་པ་བྱེད་སྐྱེར་བ་རེད།

3) Caso tres

Nosotros normalmente cuando hablamos decimos frases como ཁོང་གིས་བྲིས། "él escribe", ཁྱོད་ཀྱིས་སློབ། "él lee", གཞན་གྱིས་ཉན། "escucha una canción", ང་ཡིས་བཞུས། "yo veo", aquí estamos empleando el tercer caso. Si vemos detenidamente las frases nos daremos cuenta que entre el sujeto y el verbo hay una partícula que generalmente termina en ས་, esta partícula es lo que llamamos tercer caso, las partículas que puedes encontrar en esta posición son:

གིས་ ཀྱིས་ གྱིས་ རིས་ ཡིས་

Volviendo a los ejemplos mencionados anteriormente que son: ཁོང་གིས་བྲིས། "él escribe", ཁྱོད་ཀྱིས་སློབ། "él lee", གཞན་གྱིས་ཉན། "escucha una canción", ང་ཡིས་བཞུས། "yo veo", encontramos que "él", "él" y "yo" son los sujetos de acción en tibetano llamados /che.pa.po/ y las partículas que les siguen གིས་ ཀྱིས་ གྱིས་ son lo que llamamos caso instrumental que marca el hacedor de la acción. Vemos que བྲིས་ སློབ། ཉན་ son los verbos que especifican que hace ese actor marcado por el caso instrumental.

Debemos recordar que este caso no se encuentra marcado en español, en español nunca vamos a encontrar un sujeto marcado con un caso instrumental, es una característica única del tibetano y algunas otras lenguas como el latín.

Este caso también es muy conocido por su otro nombre: caso instrumental.

Ejemplos:

ཁོང་གིས་སྤྱད་པ་ཟ་གི་འདུག།

Él prepara una Tukpa (sopa tibetana)

བྱིད་རང་གིས་སྐྱུ་གུ་གཡར་གྱི་འདུག།

Tú cargas un bolígrafo

ངས་ཁ་ལག་ཟ་གི་ཡོད།

Yo como

བྱིད་རང་གིས་བོད་སྐད་རྒྱག་གི་མེད།

Tú hablas tibetano

ཁོང་གིས་ལས་ཀ་བྱེད་གྱི་འདུག།

Él trabaja

ངས་དུག་སློ་ཉོ་ག་བྱིན་ཡིན།

Yo fui a comprar ropa

ཁོང་གིས་སྐྱ་ཁང་ལ་མ་ནི་སྐོར་ག་བྱིན་པ་ཡིན།

Él fue al templo a hacer Kora y mantras de Mani (circunvalación)

ངས་ལས་ཀ་མགྲོགས་པོ་བྱེད་དགོས་ཡོད།

Yo necesito trabajar rápido

Vocabulario

ཁོང་ él

གིས་ tercer caso instrumental

ཐུག་པ་ sopa tibetana

ཟ་ comer

གི་འདུག་ Verbo "ser" (conjugación del presente)

ཁྱེད་རང་ tú

ལྷུ་གུ་ bolígrafo

གཡམ་ Verbo "cargar"

བོད་སྐད་ Tibetano

རྒྱག་ Verbalizador

གི་མེད་ Auxiliar negativo del presente indicativo

ལས་ཀ་ trabajo

བྱེད་ Verbo "hacer"

དུག་སྒོ་ ropa

ཉོ་ག། Verbo "comprar" (infinitivo)

སྐྱ་ཁང་ Templo budista

མ་ནི་ Mani (mantra "om mani pedme hum")

སྐོར་ག། circunvalar

ཕྱིན་པ་ཡིན་ Verbo "ir" (pasado)

མགྲོགས་པོ་ rápido

དགོས་ཡོད་ Verbo "necesitar"

Ejercicio: luego de memorizar el vocabulario y los verbos intente recrear las oraciones ya mencionadas

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

4) རྣམ་དབྱེ་བཞི་པ།

ང་ཚོ་ལྷན་དུ་ཚའི་ནང་། ཡོན་ཏན་བསྐྱབ་ཏུ་བཏང་། སློབ་སྦྱང་བྱེད་ཏུ་
འགྲོ་དེབ་ཉོ་བ་དང་ལྷན་དུ་བསྐྱབ་ལ། ལྷན་མཛེས་སུ་རྒྱན་ཆ་བཏགས།
ཟེར་བ་འདི་རྣམས། རྣམ་དབྱེ་བཞི་པ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཡོན་ཏན་
བསྐྱབ། སློབ་སྦྱང་བྱེད། དེབ་ཉོ། ལྷན་མཛེས། ལྷ་བྱ་འདི་རིགས་ལ་
དགོས་པ་ཟེར་བ་རེད། ཏུ་ ཏུ་ ཏུ་ ཏུ་ འདི་རྣམས་ལ་དོན་རེད།
ལ་དོན་བདུན་ཡོད། བཏང་། འགྲོ་དང་ལྷན་དུ་བསྐྱབ་ལ། རྒྱན་ཆ་
བཏགས། ལྷ་བྱ་འདི་རིགས་ལ་བྱ་བ་ཟེར་བ་རེད།

མདོར་ན་ བྱ་བ་བཏང་བ་དེ། དགོས་པ་ཡོན་ཏན་བསྐྱབ་པའི་ཚེད་ཏུ་
ཡིན་པ་ ཏུ་ ཞེས་པའི་ལ་དོན་གྱིས་གཙོ་བོར་སྟོན་པས་ན། དེ་ལ་རྣམ་
དབྱེ་བཞི་པ་དགོས་ཚེད་ཟེར་བ་རེད།

རྣམ་དབྱེ་བཞི་པའི་གོ་དོན་ནི། བྱ་བ་བྱས་པའི་དགོས་པ་གཙོ་བོར་སྟོན་
པའི་ལ་དོན་ཅན་གྱི་རྣམ་དབྱེ་ལ།

4) Caso cuatro

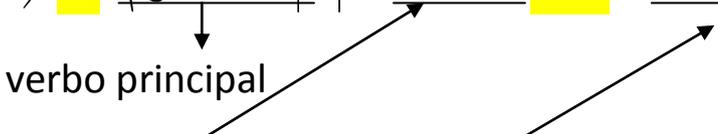
Normalmente cuando hablamos decimos cosas como ཡོན་ཏན་
བསྐྱབ་ཏུ་བཏང་། "hacer para estudiar", སློབ་སྦྱང་བྱེད་ཏུ་འགྲོ་ "ir
para estudiar", དེབ་ཉོ་བ་དང་ལྷན་དུ་བསྐྱབ་ལ། "ahorrar para comprar un
libro", ལྷན་མཛེས་སུ་རྒྱན་ཆ་བཏགས། "adornar con joyas el cuerpo
para que se vea bonito" las partículas que aparecen en los

ejemplos: ཏུ་ ཏུ་ ཅུ་ སུ་ son a lo que llamamos cuarto caso, en español podría traducirse con la preposición "para" que se usa cuando el verbo requiere de una razón para realizar la acción.

Volviendo a los ejemplos anteriormente mencionados las palabras tibetanas: ཡོན་ཏན་བསྐྱེད་ "estudiar", སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ "estudiar", དེབ་ཉེ་ "comprar un libro", y ལྷུས་མཛེས་ "cuerpo bonito" todos estos son las razones que exige el verbo principal de la oración, por tal razón se utiliza el cuarto caso para dar la razón o el propósito del verbo principal, ejemplo:

དེབ་ཉེ་བྱེད་ཀྱི་དུམ་བསྐྱེད་ཀྱི་ལྷུས་མཛེས་ "ahorrar **para** comprar un libro"

↓
verbo principal

¿Para qué se ahorra? ¿Cuál es la razón de ahorrar?

La razón es el deseo de "comprar el libro" entonces esta razón se añade con el caso cuatro.

ཡོན་ཏན་བསྐྱེད་ཀྱི་དུམ་བྱེད་ཀྱི་ "hacer **para** estudiar"

སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཀྱི་དུམ་བྱེད་ཀྱི་ "ir **para** estudiar"

ལྷུས་མཛེས་སྦྱར་བྱེད་ཀྱི་ལྷུས་མཛེས་ "adornar con joyas el cuerpo **para** que se vea bonito"

ཏུ་ ཏུ་ ཅུ་ སུ་ estos también son llamados latön, existen siete.

Vocabulario

ཡོན་ཏན་བསྐྱབ་ Verbo "estudiar"

ཏུ་ cuarto caso "para"

བཏང་ Verbalizador "hacer"

སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ Verbo "estudiar"

ཏུ་ cuarto caso "para"

འགྲོ་ Verbo "ir"

དེབ་ libro

ཉོ་ Verbo "comprar"

ཏུ་ cuarto caso "para"

དངུལ་བསགས་ Verbo "ahorrar"

ལུས་ cuerpo (honorífico)

མཛེས་ bonito

སུ་ cuarto caso "para"

རྒྱན་ཆ་ joyas

བཏགས་ Verbo "poner" o "colocar"

Ejercicio: luego de memorizar el vocabulario y los verbos intente recrear las oraciones ya mencionadas

1 _____

2 _____

3 _____

5) རྣམ་དབྱེ་ལྗང་པ།

ང་ཚོའི་སྐད་ཆའི་ནང་། སློན་ནས་ཆར་བབས། སློན་ལས་ཆར་བབས།
བ་ནས་འོ་མ་བཞོ། བ་ལས་འོ་མ་བཞོ། ཟེར་བ་འདི་རྣམས། རྣམ་དབྱེ་ལྗང་
པ་རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། སློན་པ་དང་། བ་ནི་གང་འབྱུང་སའི་གནས་
ཡིན། ཆར་པ་དང་འོ་མ་ནི། གང་བྱུང་ཚོས་ཡིན། རྣམ་དང་ལས་གང་
ཡིན་ཅུང་འབྱུང་ཁྱུངས་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་ལྟར་ཡིན།

མདོར་ན། ཆར་པའི་འབྱུང་ཁྱུངས་སློན་ཡིན་པ་ནས་དང་ལས་ཀྱིས་གཙོ་
བོར་སྟོན་བས། དེ་ལ་རྣམ་དབྱེ་ལྗང་པ་འབྱུང་ཁྱུངས་ཟེར་བ་རེད།

རྣམ་དབྱེ་ལྗང་པའི་གོ་དོན་ནི། གང་ཞིག་གང་ལས་བྱུང་བའི་ཁྱུངས་གཙོ་
བོར་སྟོན་པའི་རྣམ་དབྱེ་ལྗང་པ་ལྗང་པ་འབྱུང་ཁྱུངས་ཟེར་བ་རེད།

5) Caso cinco

Cuando hablamos decimos frases como: སློན་ནས་ཆར་བབས། སློན་
ལས་ཆར་བབས། "de las nubes llueve", བ་ནས་འོ་མ་བཞོ། བ་ལས་འོ་
མ་བཞོ། "de la vaca se ordeña la leche (obtiene yogurt)", este tipo

de frases pertenece al quinto caso. Porque las palabras: ལྷན་ "las nubes", བ་ "la vaca", son las fuentes de donde surge un producto, o el origen de dicho producto, en cambio "llueve" y "yogurt" son fenómenos resultantes de un origen. Las partículas རྣམ་ y ལས་ pertenecen al caso quinto también llamado caso ablativo, recuerda que estas dos partículas pueden utilizarse de manera indiferenciada, pero la más común es རྣམ་.

Podemos decir que el origen de la "lluvia" son las "nubes" y la partícula རྣམ་ será la que nos indique la relación origen-resultado en una frase.

Ejemplos:

ཞལ་ རྣམ་ ལེགས་ བཤད།

De la boca viene el consejo

ཞལ་ ལས་ ལེགས་ བཤད།

De la boca viene el consejo

རྒྱ་མཚོ་ རྣམ་ རྗེར་ བྱ།

Del océano surge la joya

རྒྱ་མཚོ་ ལས་ རྗེར་ བྱ།

Del océano surge la joya

མེ་ རྟོག་ རྣམ་ ལྷང་ ཕྱི།

De la flor surge la miel

མེ་ཏོག་ལས་སྐྱང་ཅི།

De la flor surge la miel.

ང་བོད་ནས་ཡིན།

Yo soy de Tíbet

བོད་ག་ནས་ཡིན་པས།

¿Vienes del Tíbet?

དབུས་གཙང་ནས་ཡིན།

Vengo de U-tsang

ག་ནས། ག་བར་ནས། གང་ནས།

De donde

ཁྱེད་རང་ལྗང་པ་ག་བར་ནས་ཡིན།

¿De que país vienes?

Vocabulario

ཞལ་ boca

ནས་ partícula del quinto caso (ablativo)

ལེགས་བཤད་ consejo

རྒྱ་མཚོ་ océano

འོར་ལུ་ joya

མེ་ཏོག་ flor

ལས་ partícula del quinto caso (ablativo)

ལྗང་ཕི་ miel

བྱིད་རང་ tú

ལྷང་པ་ país

ཡིན་ Verbo "ser"

པས་ partícula interrogativa

ག་ནས་ de donde

ག་བར། de donde

ག་བར་ནས། de donde

གང་ནས། de donde

ཡོང་ venir

ང་ yo

བོད་ Tíbet

དབུས་གཙང་ U-tsang (Zona central de Tíbet)

Ejercicio: luego de memorizar el vocabulario y los verbos intente recrear las oraciones ya mencionadas

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____

6) རྣམ་དབྱེ་རྒྱལ་པ།

ང་ཚོའི་སྐད་ཆའི་ནང་། ཁོང་གི་དེབ། བྱོད་ཀྱི་སྐྱུ་གུ་ གཞན་གྱི་སྐྱལ་ཚལ་
ངའི་ཐིག་ཤིང་། ཁོ་ཡི་ལྟ་སྐྱུ་ ཟེར་བ་འདི་རྣམས་རྣམ་དབྱེ་རྒྱལ་པ་
རེད། གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཁོང་ བྱོད་ གཞན་ ང་ ཁོ་ ལྟ་བུ་འདི་
རིགས་བདག་པོའམ་འབྲེལ་གཞི་དང་། གི་ ཀྱི་ གྱི་ འི་ ཡི་ རྣམས་
འབྲེལ་སྒྲིའི་ཚོག་པུང་རེད། དེབ། སྐྱུ་གུ། སྐྱལ་ཚལ། ཐིག་ཤིང་། ལྟ་སྐྱུ།
ལྟ་བུ་འདི་རིགས་ལ་རྣམས་མཁ་འབྲེལ་ཚོས་ཟེར་བ་རེད།

མདོར་ན། འབྲེལ་གཞི་ ཁོང་ དང་འབྲེལ་ཚེས་ དེབ་ ཡིན་པ་གི་ཞེས་པའི་
ཚིག་ཕྲལ་གྱིས་གཙོ་བོར་སྟོན་པས། དེ་ལ་རྣམ་དབྱེ་དྲུག་པ་འབྲེལ་སྐྱ་བེར་
བ་རེད།

རྣམ་དབྱེ་དྲུག་པའི་གོ་དོན་ནི། ཚེས་གཉིས་ལྟ་བུ་འབྲེལ་བ་གཙོ་བོར་སྟོན་
པའ་ཨི་ལྡན་གྱི་རྣམ་དབྱེ་ལ། དྲུག་པ་འབྲེལ་སྐྱ་བེར་བ་རེད།

གཡམ་གི་ཤ།

6) Caso seis

Cuando hablamos normalmente decimos frases como: ཁོང་གི་
དེབ། "el libro de él", བྱང་རང་གྱི་སྐུ་གུ། "tu bolígrafo", གཞན་གྱི་སྐྱ་
ཚོ། "la tinta de la otra persona", ངའི་ཐིག་ཤིང་། "mi regla", ཁོ་ཡི་ཞ་
སྐུ། "el lápiz de él".

Todo este tipo de construcciones gramaticales pertenecen al
sexto caso. Porque los sustantivos ཁོང་ བྱང་རང་ གཞན་ ང་ y ཁོ་
son los poseedores que poseen sus objetos respectivos.

La partícula que realiza la conexión entre el poseedor y su objeto
son las del sexto caso, གི་ གྱི་ གྱི་ རི་ ཡི་, las palabras དེབ།
སྐུ་གུ། སྐྱ་ཚོ། ཐིག་ཤིང་། y ཞ་སྐུ། son los fenómenos que están
siendo poseídos.

Podemos decir que el sexto caso es usado para hablar de los objetos y sus dueños son las partículas que hacen la conexión de posesión entre un fenómeno y el agente.

Ejemplos

བོད་གྱི་ཡུལ།

El país **de** Tíbet

དོམ་གྱི་སྐྱ།

El pelo **del** oso

ཉའི་ཉཱ།

El potro **de** la yegua

འབྲི་ཡི་འོ་མ།

La leche **de** la Tri (es una mezcla entre vaca y yak, su color es blanco y negro)

ངའི་ཁང་པ་ཆེན་པོ་འདུག།

Mi casa es grande

བྱིང་རང་གི་དེབ་ཡག་པོ་འདུག།

El libro **de** él es bueno

ཁོང་གི་བྱི་ཆེན་པོ་འདུག།

El perro **de** él es grande

ང་ཚོའི་ལས་ཀ་ཡག་པོ་འདུག།

Nuestro trabajo es bueno

བྱིང་རང་ཚོའི་མིག་གེལ་སྣོང་རྗེ་པོ་འདུག།

Las gafas de ustedes son bonitas

ཁོང་གི་གཟུགས་པོ་རིན་པོ་འདུག།

El cuerpo de él es largo

Vocabulario

བོད་ Tíbet

གྱི་ partícula del sexto caso

ཡུལ་ país

དོམ་ oso

གྱི་ partícula del sexto caso

སྐྱུ་ pelo

ཏྲ་ caballo

ཏྲུ་ potro (caballo bebe)

འབྲི་ Tri (es una mezcla entre vaca y yak su color es blanco y negro)

ཡི་ partícula del sexto caso

འོ་མ་ leche

འི་ partícula de sexto caso

ཁང་པ་ casa

ཆེན་པོ་ grande

འདུག་ Verbo "estar" (en tercera persona)

ཁྱེད་རང་ tú

གི་ partícula del sexto caso

དེབ་ libro

ཡག་པོ་ bueno

ཁོང་ él

ཁྱི་ perro

ཆེན་པོ་ grande

ང་ཚོ་ nosotros

ལས་ཀ་ trabajo

ཁྱེད་རང་ཚོའི་ ustedes

མིག་གྲེལ་ gafas, lentes

སྒྲིང་རྗེ་པོ་ bonito

གཟུགས་པོ་ cuerpo

རིན་པོ་ largo

Ejercicio: luego de memorizar el vocabulario y los verbos intente recrear las oraciones ya mencionadas

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

7) རྣམ་དབྱེ་བདུན་པ།

ང་ཚོའི་སྐད་ཆའི་ནང་། ལག་པ་ཏུ་དེབ་ཡོད། མདུན་དུ་ཚྭ་ག་ཚེ་ཡོད།
གཡས་སུ་སྐྱུ་གུ་ཡོད། ལ་རུ་སོ་ཡོད། ལྷ་བུ་རྣམ་དབྱེ་བདུན་པ་རེད།
གང་ཡིན་ལེ་ན། ལག་པ། མདུན། གཡས། ལ། འདི་རིགས་ནི་གནས་
སའི་གཞི་དང་། ཏུ་དུ་སུ་རུ་ འདི་རྣམས་ལ་དོན་དང་། དེབ། ཚྭ་ག་ཚེ།
སྐྱུ་གུ། སོ། འདི་རྣམས་གང་ལ་བརྟེན་པའི་དངོས་པོ་རེད།

མདོར་ན། རྟེན་གཞི་ལག་པའི་ནང་བརྟེན་པའི་དངོས་པོ་ དེང་ གནས་
བའམ་ཡོད་པ་ཏུ་ཞེས་པའི་ལ་དོན་གྱིས་གཙོ་བོར་སྟོན་པས། དེ་ལ་རྣམ་
དབྱེ་བདུན་པ་རྟེན་གནས་ཟེར་བ་རེད། རྟེན་གནས་དང་གནས་གཞི་དོན་
གཅིག་རེད།

རྣམ་དབྱེ་བདུན་པའི་གོ་དོན་ནི། གང་ཞིག་གང་ལ་གནས་བའམ་
ཡོད་པར་གཙོ་བོ་སྟོན་པའི་ལ་དོན་གྱི་རྣམ་བདུན་པ་རྟེན་གནས་ཟེར་བ་
རེད།

7) Caso siete

Cuando hablamos decimos frases como: "tengo en la mano un libro" ལག་པ་ཏུ་དེབ་ཡོད། "en frente tengo una mesa" མདུན་དུ་
ཚྭ་ག་ཚེ་ཡོད། "a la derecha tengo un bolígrafo" གཡས་སུ་སྐྱུ་གུ་ཡོད།
ལ་རུ་སོ་ཡོད། "en la boca tengo dientes" ལ་རུ་སོ་ཡོད། este tipo de
construcción gramatical es llamado séptimo caso. Si vemos con
más detalle veremos que ལག་པ་ མདུན་ གཡས་ ལ་ སོ་ son lugares
en donde se encuentra el objeto del que se habla, estos lugares

son relacionados con su objeto por medio de las partículas del séptimo caso que son: དུ་དུ་སྐྱུ་ཅུ་ también son llamados latön.

Por otra parte དབ་ ལྗོག་ཅེ་ ལྷུ་གུ་ སོ་ dependen de la ubicación que se les dé para poder existir, si no se dice donde se encuentran no puede expresarse la idea, ejemplo: "en la boca tengo dientes" decir solo "tengo dientes" no bastaría ya que necesita saber la ubicación de estos.

Ejemplos

ལག་པ་དུ་དབ་ཡོད།

En la mano tengo un libro

མདུན་དུ་ལྗོག་ཅེ་ཡོད།

En frente tengo una mesa

གཡས་སྐྱུ་ལྷུ་གུ་ཡོད།

En la mano derecha tengo un bolígrafo

ཁ་ཅུ་སོ་ཡོད།

En la boca tengo dientes

དབུས་སྐྱུ་སྒོ་བ་གྲ་ཡོད།

En el centro hay una escuela

སྒོ་བ་གྲ་ཅུ་སྒོ་བ་དགོ་བཅུ་གས།

En la escuela hay profesores

སློབ་གྲྭ་སློབ་ཕྱག་མང།

En la escuela hay muchos estudiantes

བྱང་དུ་འབྲོག་པ་གནས།

En el norte viven los nómadas

ཤར་ཕྱོགས་ན་སློན་འབྲིགས།

En el este está nublado

སྐང་ལ་མེ་ཉྱེག་ཤར།

En la planicie las flores florecen

ཕྱག་ཏུ་རྗོར་བུ་ཡོད།

En la mano tengo una joya

Vocabulario

དབུས་ centro

སྟུ་ partícula del séptimo caso

སློབ་གྲྭ་ escuela

ཡོད། Verbo "tener"

ཏུ་ partícula del séptimo caso

སློབ་ Verbo "estudiar"

དགེ་ profesor

བཞུགས་ Verbo "vivir" o "permanecer"

སློབ་ཕྱུག་ estudiante

མང་ mucho

བྱང་ norte

དུ་ partícula del séptimo caso

འབྲོག་པ་ nómada

གནས་ lugar

ཤར་ཕྱོགས་ este (dirección geográfica)

ན་ partícula del séptimo caso

ལྗོན་ nubes

འབྲིགས་ nublar

སྐང་ planicie, valle

ལ་ partícula del séptimo caso

མེ་ཉོག་ flor

ཤར་ Verbo "florecer"

ཕྱག་ mano

ཏུ་ partícula del séptimo caso

འོར་ལུ་ joya

Ejercicio: luego de memorizar el vocabulario y los verbos intente recrear las oraciones ya mencionadas

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

11 _____

Dedicamos la elaboración de este libro para la larga vida de Su Santidad el XIV Dalai Lama y la larga vida de todos los maestros de excelentes linajes. Así como para que sea una gota del océano de méritos que son la causa de la libertad del sufrimiento de todos los seres.

Las personas de Budismo Clásico han elaborado este texto con la intención de que traiga beneficio a muchos seres, cualquier error que se encuentre en el mismo es producto tan solo de quienes lo han elaborado y jamás de las perfectas enseñanzas del Victorioso.

Deseamos recordar que los textos de Dharma son sagrados y por lo tanto pedimos a las personas que los cuiden y mantengan en lugares elevados, no pasen sobre ellos y en caso de tenerlos en físico no tirarlos, cuando ya no se utilicen es mejor quemarlos.

Si necesita contactarnos puede escribir al Correo:

budismoclasico@gmail.com

www.budismoclasico.org